

INVĂȚĂTURA LUI I. V. STALIN, ÎNDREPTAR ÎN DESVOLTAREA ȘI ÎNFLORIREA ACTIVITĂȚII LINGVISTICE ÎN ȚARA NOASTRĂ

DE

DIMITRIE MACREA

DIRECTOR ADJUNCT AL INSTITUTULUI DE LINGVISTICĂ

Munca științifică din țara noastră cunoaște astăzi o mare dezvoltare creatoare în toate sectoarele ei.

Succesele ei se datoresc în primul rând condițiilor deosebit de favorabile pe care Partidul Muncitoresc Român și Guvernul R.P.R. le-a creat dezvoltării științei și culturii, precum și faptului că marea majoritate a celor mai valoroși oameni de știință au început să se orienteze tot mai mult în activitatea lor după concepția materialismului dialectic, să-și însușească cuceririle științei sovietice și să pună cunoștințele și puterea lor de muncă în slujba înfloririi Patriei și a practicii construirii socialismului în țara noastră.

În contrast isbitor cu regimul burghezo-moșieresc, dușman al culturii naționale, statul nostru de democrație populară acordă dezvoltării lingvisticii o importanță covârșitoare. Acest sprijin a crescut considerabil în urma apariției genialei lucrări a lui I. V. Stalin « *Marxismul și problemele lingvisticii* ». I. V. Stalin a arătat importanța funcțiunii primordiale a limbii ca mijloc de comunicare și schimb de idei pentru organizarea producției sociale și a subliniat rolul ei în viața și progresul societății. Geniala lucrare a lui I. V. Stalin constituie o puternică bază teoretică, atât pentru studiul limbii, cât și un îndreptar pentru cultivarea ei neconținută. Astăzi, când milioane de oameni au fost smulși din întunericul analfabetismului, când învățătura marxist-leninistă cucerește mințile și inimile celor eliberați de exploatare, cunoașterea cât mai adâncă a limbii de către cât mai mulți însemnează făurirea unui puternic « instrument de luptă și dezvoltare a societății » — cum numește I. V. Stalin limba. De aceea, Partidul Muncitoresc Român, călăuzindu-se de geniala învățătură stalinistă, a acordat dezvoltării lingvisticii o excepțională importanță.

Sprijinul Partidului s'a manifestat în primul rând în domeniul ideologic, fiindcă de concepția teoretică asupra limbii depinde felul de a studia limba și de a-i recunoaște rolul adevărat în societate. Ajutorul dat pe plan ideologic era cu atât mai necesar, cu cât lingvistica noastră a fost stăpânită până în ultima vreme de concepții neștiințifice, idealiste și cosmopolite, care îi făceau progresul cu neputință. O demascare nimicitoare a acestor concepții a fost făcută în articolul redacțional apărut în « Scânteia » din 25 Iulie 1951, sub titlul « Pentru înflorirea lingvisticii în țara noastră », articol de mare valoare în munca viitoare a lingviștilor români, deoarece el analizează în mod pătrunzător cauzele care au provocat situația nesănătoasă de stagnare de până acum din lingvistica noastră.

Dacă în trecutul cultural au existat unii lingviști patrioți, ca Al. Cihac, B. P. Hașdeu, Al. Lambrior, H. Tiktin și alții, care s'au ocupat cu dragoste de problemele limbii române, căutând ca prin studii științifice să contribuie la încheierea și îmbogățirea ei, după primul război mondial lingvistica română s'a înfeudat influenței otrăvitoare a cosmopolitismului. Majoritatea lingviștilor au adoptat diferite teorii idealiste și cosmopolite importate din apus, în deosebi ale lingvistului F. de Saussure și ale urmașilor săi, structuraliștii. Aceste concepții privesc limba în mod static, în afara timpului, ruptă de istoria poporului care a creat-o și o vorbește. Modificările în limbă erau considerate ca spontane și întâmplătoare. Limba era ruptă de vorbire și mai ales de gândire. Lingvistica avea « drept unic și adevărat obiect limba considerată în ea însăși, pentru ea însăși » — cum spunea de Saussure — sau știința unor semne fără înțeles, cum o defineau structuraliștii. « Toate aceste teorii urmăreau, în fond, — scrie ziarul « Scânteia » — să răpească limbii caracterul ei de instrument de luptă și de dezvoltare a societății. Ele sprijineau politica anticulturală, obscurantistă și antinațională a regimului burghezo-moșieresc ». Lingviștii români idealști și cosmopoliți, slujitori devotați ai regimului burghezo-moșieresc, foloseau limba și lingvistica pentru acțiuni șovine și reacționare în interesul clasei exploatare.

Teoriile idealiste au constituit o frână serioasă în dezvoltarea lingvisticii noastre, ele împiedicând pe lingviști să urmărească rezolvarea problemelor importante ale acestei științe. Așa se explică de ce nu avem până azi o gramatică științifică a limbii române, un dicționar științific, deși s'a lucrat la el mai bine de 80 de ani fără succes, o ortografie științifică, de ce nu avem un studiu satisfăcător asupra limbii române contemporane, un studiu al limbii marilor noștri scriitori, studiile existente asupra istoriei limbii privind numai limba veche. În universități, studiul literaturii se făcea separat de cel al limbii, despărțindu-se în mod arbitrar conținutul de forma în care el se realizează, adică de bogăția limbii, care este forma națională a culturii. Tot astfel se explică de ce, în școală, limba română și limbile străine se învățau cu totul neștiințific, iar elevii și studenții, ieșind din școli, vorbeau și scriau cu greșeli gramaticale și ortografice. Lucrările lui I. V. Stalin au arătat că la baza învățaturii unei limbi stă studiul gramaticii căci « toc-

mai datorită gramaticii limba capătă posibilitatea de a îmbrăca gândurile umane în învelișul material al limbii ».

După eliberarea țării noastre de către glorioasa armată sovietică și cucerirea puterii politice în stat de către clasa muncitoare, lingviștii noștri putând studia marxism-leninismul, au încercat să-l aplice în lingvistică. Dar unii dintre ei continuând să meargă pe drumul idealismului și însușindu-și fără spirit critic ideile lui N. I. Marr, un vulgarizator al marxismului și un idealist în același timp, lingvistica noastră nu a putut face progrese, deoarece concepțiile majorității lingviștilor noștri au rămas mai departe sub influența idealismului. Abia după apariția genialei lucrări a lui I. V. Stalin « *Marxismul și problemele lingvisticii* » s'a dat o lovitură nimicitoare idealismului în lingvistică, în general, și marxismului în special, și s'a indicat cu precizie și claritate drumul just al creației științifice în lingvistică.

Cât de puternică a fost influența idealismului apusean în formația intelectuală a lingviștilor noștri, o dovedește faptul că, deși dispuneau de cel mai prețios ajutor pentru aplicarea marxismului în lingvistică, prin apariția lucrării lui I. V. Stalin, ei nu s'au putut desprinde de pe vechile lor poziții. O dovadă elocventă o constituie faptul că lingviști cu funcțiuni de răspundere, ca Iorgu Iordan, Al. Rosetti și Al. Graur, nu și-au revizuit vechile lucrări în lumina învățaturii lui I. V. Stalin, iar în cursurile lor universitare combăteau numai formal idealismul, dar în realitate ei erau încă puternic stăpâniți de el. « *Atitudinea lipsită de spirit critic și autocritic curajos, profund și sincer a unor lingviști ca Iorgu Iordan, Al. Rosetti, Al. Graur ș. a. trebuie căutată în rămășițele vechilor idei care i-au împiedicat să înțeleagă adâncimea lucrărilor lui I. V. Stalin despre lingvistică, și în îndepărtarea lor de viață, de limba vie a poporului, de necesitățile practice în privința limbii, cărora trebuie să le dea răspuns lingvistica. Faptele dovedesc că ei au pornit în mod superficial la studierea și aplicarea marxism-leninismului în general și a lucrării lui I. V. Stalin în special. Așa se explică de ce acești lingviști stagnează, de ce multe lucrări au o valoare științifică redusă* » (Scânțea). Din această cauză, cu ocazia reorganizării din Iunie 1952 a Institutului de Lingvistică [din București, Prezidiul Academiei R. P. R. i-a înlăturat din conducerea Institutului și ultimii doi au fost înlăturați și din învățământ.

Lupta împotriva rămășițelor idealiste și cosmopolite în lingvistică este o condiție de bază a înfloririi lingvisticii noastre. Așa cum foarte just a subliniat Acad. Traian Săvulescu, Președintele Academiei R.P.R., în cuvântul de încheiere a Sesiunii lărgite a Secțiunii a VI-a din 2—4 Iulie 1951, « *nu trebuie făcută nicio concesiune pe frontul ideologic, nici un colțisor să nu fie ascuns, mai ales în domeniul limbii, ca și în cel istoric și filosofic, pentru teorii false, pentru concepții dușmănoase clasei muncitoare* ».

Apreciind marele rol al lingviștilor în crearea culturii socialiste, Partidul ne cheamă la o intensă activitate de creație științifică, la muncă rodnică de îmbogățire a tezaurului culturii noastre naționale pe baza genialelor învățături staliniste

cu privire la lingvistică. Valorificând în mod critic tradițiile progresiste ale lingvisticii noastre din trecut, lingviștii au datoriat să redea poporului ceea ce i-a fost ascuns sub regimul burghezo-moșieresc.

Politica Partidului, de stimulare și sprijinire a creației științifice și artistice, s'a răsfânt în modul cel mai rodnic și asupra cercetărilor lingvistice. Partidul și Guvernul au pus și continuă să pună la dispoziție, fără rezervă, toate fondurile necesare pentru sprijinirea și dezvoltarea activității lingviștilor. A fost creat Institutul de Lingvistică al Academiei R.P.R. la București, cu o secție la Iași, a fost creat Institutul de Lingvistică din Cluj, s'a înființat Societatea de Științe Istorice, Filologice și Folklor cu filiale în toată țara; s'au editat reviste și publicații lingvistice; s'a cerut ridicarea din sânul facultăților de filologie a unui număr cât mai mare de tineri care să se consacre cercetărilor lingvistice în lumina materialismului dialectic. Prin toate aceste măsuri s'a urmărit ridicarea lingvisticii la adevărata ei valoare de știință a limbii naționale și curmarea situației umilitoare în care ea se găsea sub regimul burgheziei și moșierimii.

Numeroase manifestări publice au arătat că preocupările lingvistice în țara noastră se bucură astăzi de un puternic sprijin și că ele au un larg ecou în sânul maselor largi ale poporului. Genialele lucrări ale lui I. V. Stalin au făcut să crească enorm interesul pentru problemele limbii. Presa zilnică și periodică a publicat numeroase articole cu privire la problemele tratate în lucrările lui I. V. Stalin despre limbă.

Aceste lucrări geniale au dat naștere unei frământări creatoare în rândurile intelectualilor și cercetătorilor din toate ramurile de știință și mai ales în rândurile lingviștilor și profesorilor care predau limba și literatura în școli. Ne-numărate au fost conferințele ținute în țară asupra lucrărilor lui I. V. Stalin. Pentru întâia oară în țara noastră, preocupările lingvistice au luat un accentuat caracter de masă.

În Martie 1951 și în Martie 1952, Academia R.P.R. a dezbătut pe larg — în sesiunile ei științifice — lucrările lui I. V. Stalin. Secțiunea a VI-a de Știința Limbii, Literaturii și Artei a Academiei R.P.R., împreună cu Ministerul Învățământului Public și Uniunea Scriitorilor, au organizat în zilele de 2, 3, 4 Iulie 1951 mari dezbateri asupra acestei lucrări și a sarcinilor care decurg din aplicarea ei în diferite sectoare de muncă.

Sarcina principală de ordin imediat, trasată Institutelor de Lingvistică în Sesiunea Secțiunii a VI-a, a fost soluționarea în strânsă colaborare cu Ministerul Învățământului Public, a problemelor ridicate de necesitățile școlii noastre. Aceste probleme sunt: alcătuirea de manuale și metodici de predare a limbii române și a limbilor străine în școlile românești și ale minorităților naționale; alcătuirea unui dicționar al limbii române pentru elevi și studenți; alcătuirea unei gramatici științifice a limbii române; alcătuirea unui dicționar ruso-român și româno-

rus și a unei gramatici comparative a limbilor română și rusă; alcătuirea noii ortografii a limbii române; îmbunătățirea predării gramaticii în școli în lumina învățaturii staliniste despre importanța gramaticii în studierea limbii; studierea în școli a lucrărilor lui I. V. Stalin despre limbă. Sesiunea a accentuat în mod deosebit sarcina Institutelor de Lingvistică ale Academiei R.P.R., de a da cea mai mare atenție pregătirii cadrelor, formării de tineri specialiști, de a atrage în activitatea pe tărâmul lingvisticii cercuri cât mai largi de profesori și învățători.

Cele mai multe din aceste sarcini au început să fie aduse la îndeplinire abia după reorganizarea Institutului de Lingvistică din București în Iunie 1952. A fost alcătuit și publicat pentru o largă dezbateră publică, proiectul de ortografie a limbii române. Gramatica limbii române se găsește astăzi într'un stadiu avansat de lucru, astfel că va fi publicată la începutul anului 1953. Se alcătuiește Dicționarul limbii române pentru elevi și studenți (sistem Ojegov), precum și Dicționarul ruso-român. S'a început redactarea Dicționarului explicativ al limbii noastre literare, al cărui prim volum se va publica în cursul anului 1953, iar restul de 3 volume vor apare până la sfârșitul cincinalului.

Dicționarele româno-rus și român-maghiar sunt în redactare și vor apare în cursul anului 1953.

S'a hotărât reorganizarea publicației lingvistice « Studii și Cercetări Lingvistice » și înființarea revistei « Limba Română », astfel ca ele să devină cu adevărat o tribună de propagare a principiilor lingvistice materialiste.

Revista « Cum vorbim » (redactor responsabil Al. Graur) nu și-a îndeplinit sarcinile trasate, manifestând tot timpul tendințe antimarxiste și vulgarizatoare. Discuția despre « Cum să ne salutăm » a fost semnificativă în acest sens. Revista ocolea problemele mari, principiale, ale lingvisticii și neglija problemele de gramatică, dar în schimb acorda o importanță exagerată vocabularului și semanticii, ocupându-se de înțelesul unor cuvinte și expresii ca: Balamuc, Musca și vătraiul, Cleiu, Șlagăr, A la turca, Hap, etc. Revista avea grave lipsuri prin neglijarea legăturii cu școala, cu problemele practice ale predării limbii în școli. Ea n'a înțeles să tragă concluziile necesare din experiența școlii sovietice și nici din învățătura lui I. V. Stalin despre limbă ca factor social și nu a apreciat rolul limbei ca instrument de luptă în dezvoltarea societății.

Gravele greșeli și lipsuri ale revistei « Cum vorbim » au impus încetarea apariției ei, iar Academia R.P.R., în cadrul acțiunii de reorganizare a Institutului de Lingvistică din București, a hotărât editarea acestei noi reviste, « Limba Română », care apare astăzi.

Mari și complexe sunt sarcinile revistei noastre. « Limba Română » va combate și înlătura, în primul rând, rămășițele dăunătoare ale idealismului și marrismului în lingvistica noastră și va sprijini în mod hotărât munca de introducere și dezvoltare a marxismului în lingvistică. A introduce marxismul în lingvistică înseamnă a adânci lucrările clasicilor marxismului despre limbă și în primul rând a

învățăturii lui I. V. Stalin. Ea însemnează apoi folosirea izvoarelor bogate ale lingvisticii sovietice care, în urma apariției lucrării lui I. V. Stalin a făcut progrese mărețe. Revistele sovietice de specialitate, care publică lucrările unor lingviști ca V. V. Vinogradov, A. S. Cicobava, V. F. Șișmarev, V. A. Zveghințev, S. Serebrennicov, V. I. Borochobschi și alții, sunt pentru lingviștii români de cel mai mare folos, acum când ei încep munca creatoare de introducere a marxismului în lingvistică.

Lupta teoretică împotriva idealismului și a structuralismului, pe lângă valoarea ei științifică, are și o mare importanță politică, deoarece lingviștii idealiști și semantici s'au pus în slujba imperialismului care urmărește deslănțuirea unui nou război mondial. « Teoriile » propagate de lingviștii americani, ca Richards sau Ogden, susțin dreptul de supremație a limbii engleze în lume. Ele fac parte integrantă din teoriile rasiste americane, din pretențiile de justificare a superiorității rasei anglo-saxone. Filologia semantică se demască a fi o unealtă a politicii de expansiune, de nimicire a independenței altor popoare, de cucerire a dominației mondiale, dusă de imperialismul americano-englez.

În opoziție cu aceste teorii care însemnează un atentat la libertatea și independența popoarelor, lucrările lui I. V. Stalin sunt un îndemn la dezvoltarea și întărirea limbii naționale.

« Limba Română » va desbate problemele limbii noastre în lumina învățăturii staliniste despre limbă. Ea va cuprinde rubrici permanente privind problemele de bază ale științei limbii, gramatica, vocabularul, ortografia, limba și literatura, metodică predării limbii în școală, etc.

« Limba Română » va acorda o atenție specială problemelor în legătură cu predarea în școli a limbii române, a limbii ruse, a limbilor minorităților naționale și a limbilor străine, deoarece în acest sector s'au constatat serioase lipsuri. Programele școlare și manualele din trecut nu au dat destulă importanță gramaticii în predarea limbii, nu au legat temeinic studiul gramaticii de dezvoltarea gândirii elevilor și nu au ținut suficient seama de evoluția istorică a limbii. O lipsă serioasă este aceea că nu s'a dat importanța cuvenită limbii noastre contemporane și literaturii clasice românești. Majoritatea bucăților de lectură din manuale au fost până acum traduceri.

Aceste lipsuri, ca și cele ce se constată în predarea limbii ruse în școli sau a limbii române și a limbilor materne în școlile minorităților naționale, impun lingviștilor obligația de a ține un permanent contact cu problemele practice ale învățământului în domeniul predării limbilor în școală. De aceea « Limba Română » își propune să facă cunoscută și să generalizeze experiența rodnică a școlii sovietice și a școlii noastre în domeniul predării limbilor. Pentru îndeplinirea acestor importante sarcini, ea are nevoie de concursul activ și neprecupețit al tuturor profesorilor și învățătorilor din școlile de toate gradele, care, împărtășind altora experiența lor, vor ajuta progresul învățării limbii române și vor contribui la ridicarea nivelului cultural al masselor.

« Limba Română » va acorda în coloanele ei un loc important problemelor în legătură cu învățarea în școli a limbii și literaturii ruse. Ajutorul imediat pe care lingviștii trebuie să-l dea prin alcătuirea unei metodici de predare, a unui dicționar ruso-român și româno-rus, și a unei gramatici comparative a celor două limbi, trebuie completat cu un permanent schimb de experiență în domeniul predării limbii ruse.

Insușirea limbii ruse se face cu totul pe alte temeuri și cu alte obiective decât răspândirea de către simbriașii lui Ford și Morgan a limbii engleze în lume. Odată cu răspândirea limbii ruse se răspândește nobila ideologie leninist-stalinistă a prieteniei între popoare, a egalei îndreptățiri a popoarelor mari și mici la o limbă și o cultură națională proprie. Cunoașterea limbii ruse însemnează cunoașterea în original a genialelor opere ale lui Lenin și Stalin, cunoașterea nemuritoarelor opere ale culturii progresiste ruse, cunoașterea tezaurului neseecat al științei ruse și sovietice puse în slujba păcii și prieteniei între popoare.

Marele rol pe care îl au poezii și scriitorii în opera de îmbogățire a limbii, în sporirea expresivității și a măestriei ei artistice, ne impune să dăm literaturii nu numai o deosebită atenție critică în coloanele acestei reviste, ci și un sprijin efectiv în rezolvarea problemelor legate de folosirea justă a lexicului, a imaginii artistice, a stilului literar și a gramaticii. Concepția greșită care a dominat și la noi că pentru a scrie literatură este nevoie numai de « talent » și de nimic altceva, trebuie să facă loc convingerii că a scrie opere destinate marilor muncitoare presupune cunoașterea bogăției limbii, folosirea justă a gramaticii, întrebuintarea sugestivă a imaginilor. O operă literară isbutită nu poate fi decât aceea care nu « creează » gramatică după « talentul » arbitrar al scriitorului, ci care este scrisă într'o limbă artistică înțeleasă de cât mai mulți, adică mai aproape de limba vie a poporului.

Învățătura stalinistă despre limbă a ridicat pentru lingviști probleme și sarcini noi și multiple. Ele nu pot fi rezolvate decât printr'o activitate complexă în care să se oglindească toate aspectele legate de studiul naturii limbii, al rolului ei social, al importanței ei ca factor național și educativ, al învățării ei în școli, al folosirii limbii în literatură și în viața de toate zilele.

Aducerea la îndeplinire a acestor sarcini numeroase nu va fi posibilă fără colaborarea largă a întregii noastre intelectualități militante. Astăzi prin ajutorul și exemplul măreț al Uniunii Sovietice și prin sprijinul Partidului Muncitoresc Român, problemele de lingvistică nu mai sunt preocuparea unor specialiști izolați, ci a unor cercuri largi de oameni ai muncii, care privesc cu dragoste și interes lupta pentru apărarea și dezvoltarea limbii române. De aceea revista noastră nu-și va mărgini colaborarea la un cerc restrâns de specialiști, ci va cere sprijinul unui număr cât mai mare de oameni ai muncii, de profesori, învățători, studenți, scriitori, artiști, pedagogi, publiciști, activiști ai frontului ideologic și tuturor celor care iubesc problemele în legătură cu dezvoltarea cât mai bogată și mai eficace a limbii noastre.

Desbaterea problemelor de lingvistică, trebuie să aibă un caracter de masă. Progresul lingvisticii este strâns legat de antrenarea în preocupările ei a masei largi a intelectualității progresiste. Ca o pildă vie ne poate servi largă discuție publică despre limbă care a avut loc în Uniunea Sovietică în Mai 1950 și care a culminat prin luminoasa intervenție a lui I. V. Stalin. Subliniind ecoul imens al lucrării lui I. V. Stalin scrisă cu acest prilej, profesorul A. S. Cicobava scrie: « În întreaga istorie a omenirii problemele teoretice ale limbii nu au fost niciodată obiectul unui asemenea interes din partea a milioane de oameni ».

Indemnând pe învățători să susțină cu dragoste studiul limbii române, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a spus: « Trebuie să se acorde o deosebită atenție studierii în școli a limbii române, făurită de popor prin eforturile a zeci de generații; a literaturii progresiste, clasice și contemporane, care oglindește năzuințele poporului, lupta și cuceririle sale; a istoriei României, care înfățișează lupta de veacuri a poporului pentru libertate ».

Urmărind să traducă în viață îndemnul luminoase ale Partidului și ale iubitului conducător al Partidului, Guvernului și poporului nostru, revista « Limba Română », cu sprijinul activ al militanților culturii, va contribui la realizarea și popularizarea muncii lingviștilor noștri, la sporirea dragostei pentru cultivarea limbii în marile mase, la adâncirea lucrărilor despre limbă ale lui I. V. Stalin, la dezvoltarea și perfecționarea învățământului limbii în școală.

Limba fiind o creație a întregului popor — cum ne învață I. V. Stalin — și un puternic instrument de luptă pentru dezvoltarea societății, întreg poporul muncitor este interesat în studiul și cultivarea limbii naționale, în dezvoltarea și îmbogățirea ei necontenită. Socialismul pe care-l construim asigură condițiile înfloririi limbii naționale, așa cum se vede din exemplul luminos al Uniunii Sovietice, patria iubită a naționalităților, care a creat toate condițiile pentru dezvoltarea și înflorirea limbilor naționale și a culturii în aceste limbi.

Cultivarea limbii în lumina concepției staliniste, folosirea ei deplină ca armă de luptă pentru ridicarea culturală a maselor muncitoare va deveni un puternic instrument de întărire a patriotismului, de educare a tinerei generații și a tuturor oamenilor muncii în spiritul dragostei de patrie, a devotamentului față de cauza nobilă a construirii socialismului în țara noastră și a întăririi lagărului păcii în lumea întreagă.

Pornim la drum însuflețiți de aceste mărețe învățături și de voința de a ne îndeplini cu cinste sarcinile ce le avem în față.